

ESCHATOLOGIA ÉS IGEHIRDETÉS.

Az igehirdetés, amennyiben nemcsak bitorolja ezt a nevet, nem lehet más, mint az Igének alázatos és hűséges tolmácsolója. Annak az Igének, mely a „szent Bibliában, azaz Istennek Ó- és Újtestamentomában foglaltatott egész szent Írásban“ van adva számkra. Olyan hűséges és alázatos tolmácsolója, hogy lényeges tartalmát csak az Írásból veheti és ahhoz semmit nem tehet és abból semmit el nem vehet. Akár hozzátesz, akár elvesz, meghamisítja az Igét, hűtlen lesz megbízatásához és méltatlan az igehirdetés névre.

Ennélfogva az eschatológiáról, mely az Igének integráns része, nem hallgathat az igehirdetés. Mert ha hallgat, önkényesen megcsontítja és meghamisítja az Igét, és abba a vétekbe esik, melyről a Jelenések könyve a befejezésében olyan kiméltlen szigorral mond ítéletet. (22 19.)

Mindebből világos, hogy az igazi igehirdetésre nézve soha sem is lehet kérdés az, hogy helyet foglaljon-e az eschatologia az igehirdetésben, mert ez a kérdés tökéletesen és véglegesen el van döntve. Tehát kérdés tárgya nem lehet mindaddig, míg az igehirdetés igehirdetés akar lenni.

De annál erőteljesebben nyomul előtérbe a másik kérdés: hogyan prédikáljunk az utolsó dolgokról úgy, hogy az Igének hűséges és alázatos tolmácsolói lehessünk?

E kérdésre röviden így felelhetünk: tolmácsolja az Írásnak az utolsó dolgokról szóló tanítását *híven és jelentőségének megfelelően*.

1. *A hűség alatt elsősorban a tolmácsolás teljességét értjük; azt, hogy az Írásnak az utolsó dolgokról szóló tanítását a maga egészében ölelje fel az igehirdetés.*

Az Írásban az eschatologia mint egy négyes tagozatu dráma áll előttünk: paruzia, feltámadás, ítélet és mennyei Jeruzsálem. Ez a négy együtt, szerves összefüggésben állítja eléink a világ végét. A paruzia, azaz Krisztusnak, mint teljes hatalmu mennyei királynak dicsőségben való megjelenése, visszatérése vezeti be az eschatologiai drámát, melynek végső betetőződése, célja a mennyei Jeruzsálem, Isten uralmának tökéletes megvalósulása, az új ég és az új föld eljövetele. E kettő között, mint a paruziát követő, a mennyei Jeruzsálemet megelőző, foglal helyet a halottak feltámadása és az utolsó ítélet. Hogy a két utóbbi nemcsak egymással, de a másik két mozzanattal is elválaszthatatlanul összefügg és így

bármelyik nélkül is az eschatologia értelmetlen, olyan tény, mely további bizonyításra nem szorul. Az új ég és az új föld előbb nem jöhet el, míg Isten véglegesen le nem számol örök ellenségével, a teremelt világot és az embert megrontó bűnnel és mindazokkal, akik a világ kezdetétől fogva a világ végéig engedtek a bűn csábításának és ellene szegültek Isten királyi akaratának, vagy — ami ezzel egyet jelent — nem fogadták el a Krisztus keresztyében felkinált kegyelmet.

Az Igehirdetés akkor hűséges tolmácsolója az Irás tanításának, ha az eschatológiát a maga teljességében, tehát ebben a négyes mozzanatában állítja elénk.

Abból az Igehirdetésből, amely hallgatólagosan vagy kimondott öntudatossággal megcsonkítja a végről szóló tanítás eme teljességét, mint felesleges és értelmetlen ócskaság előbb-utóbb kihull az eschatologia és az Ige helyét emberi bölcselkedés foglalja el. Szomorúan mutatja ezt a szükségképeni folyamatot a racionálizmus, amely nem akart tudni a paruziáról s ennek következtében a feltámadás és a mennyei Jeruzsálem élettől lúktető hite a hallhatatlanság és örök élet önmagában élettelen képzetévé satnyult és amely a végső isteni döntés helyére a fejlődés, a lassu, de biztos kiteljesedés gondolatát állította, nem véve vagy nem akarva észrevenni az Irásnak a bűnről, halálról, az Isten feltétlen uralmáról szóló bizonyoságtételét.

Az eschatológiának a megcsonkítása másfelől azzal a következményeiben beláthatatlan veszedelemmel jár, hogy az Igehirdető nem szolgálja, hanem ura lesz az Igének, mert, ha az Irásból tesszés szerint kihagyhatom ezt vagy azt, akkor én rendelkezem az Igével és nem az Ige én velem. Az Ige pedig csak ott és addig Ige, ahol és amíg parancsoló, feltétlen engedelmisséget követelő úrként elismerik. Közelebről pedig ez a változás azt jelenti, hogy teljesen az Igehirdető önkénye, mint végső fórum dönt affelől, hogy az Irásból mit fogadjunk el Kijelentésként. Hogy az ilyen önkényes, nem az Ige kényszere alapján történő válogatás milyen rombolólag hat egyfelől az Irás tekintélye, másfelől az Igehirdetés hitele szempontjából, bővebben fejtegetni felesleges.

2. Az Ige iránti hűség másodszer azt jelenti, hogy az eschatológiát Igehirdetésünk *ne forgassa ki eredeti jelentéséből. Itt különösen az a kísértés fenyeget, hogy az eschatologikus drámát megfosztva érzéki, universális, kozmikus jelentésétől vagy mindenestől áttoljuk a halál utánra, a földről a tulvilágra vagy egészen egyénivé és lelkivé desztilláljuk.*

Tagadhatatlan, hogy a keresztyén reménységben úgy az egyiket, mint a másikat megtalálhatjuk, mert félreérthetetlen világossággal beszél az Irás mind a kettőről.

a) *A halál* az egyénre nézve a földi életnek a visszavonhatatlan lezárását, végét jelenti. A halál pontot tesz az életre azáltal, hogy az egyén és a világ közötti kapcsolatot teljesen megszakítja. A keresztyén reménység elvette a halál fulánkját azzal, hogy

eschatologikus jelentőséget adott neki: a halál nemcsak vég, hanem kezdet is, nemcsak a réginek az elmulása, hanem egy új életnek és új világnak a felhajnallása is. A halál után azonnal egyesültünk Krisztussal, felszabadulunk a véges világ nyúgeitől és beiktattatunk Isten dicsőséges, transcendens világának polgárai közé.

Mivel a Szentírás határozott bizonytságot tesz a halál ilyen értelméről (II. Kor. 5.1—8. Filip. 1.23), az ige hirdetés sem feledkezhetik meg erről.

De meghamisítjuk az Igét, ha ezt az értelmezést rá akarjuk erőszakolni az eschatológiára. Először azért, mert az eschatologia azt tanítja, hogy az utolsó időben földivé lesz az, ami most földfeletti, tehát az utolsó dolgoknak a transcendens világba való át-helyezése az eschatológiát értelmetlenné és feleslegessé tenné egészében és részleteiben egyaránt. Ha a halálban minden véglegesen elintéztetnék, akkor türes fecsegés paruziáról, feltámadásról, utolsó ítéletről, mennyei Jeruzsálemről beszélni. Másodszor azért, mert ezáltal a halálnak Isten világrendjében olyan szerepet adnánk, amely homlokegyenest ellentétben állana a Kijelentéssel. Mert a halál az Ige szerinti nem a beteljesedés, a kiérés jele, hanem a bűn zsoldja; nem állandó, hanem muló tényezője a világnak és a vég azzal teljesebbé válik, hogy „mint utolsó ellenség eltöröltetik a halál”. (I. Kor. 15.26. Jelenések 20.14.) Ha a halál az a kapu, amelyen keresztül áttör a mennyei élet és amelyben eltűnik ez a világ, akkor a világ és ember megváltásának munkáját a halál végzi el. Akkor következik be Isten uralma, amikor minden életet benyelt a koporsó. És a végső, diadalmas valóság a halál marad, amelyet nem Isten töröl el, hanem önmagától szűnik meg tovább munkálkodni.

b) Az is kétségtelen, hogy az Ige tud *a végnek egy egyéni és lelki bekövetkezéséről*. A vég ilyen szemléletében az a jellegzetes, hogy az nem mint egyszeri, váratlan, universális és kozmikus katasztrófa tör reá a világra és az emberre, hanem mint egy permanens, immanens, egyéni és lelkifolyamat megy végbe. A parusia, az ítélet, a régi világ elmulása, az új világ kibontakozása már elkezdődött a hívők lelkében, itt e földi életben. Krisztus egyszeri, objectív eljövetele bennünk, a mi lelkünkben subjectívá kell hogy váljék. Ezáltal bekövetkezik életünkben a döntő fordulat, mert reánk szakad elkerülhetetlenül az ítélet, amelyben összetörük, megsemmisül mind az, ami nem az övé és új életre kel, elhatalmasodik, győzedelmeskedik mind az, ami az övé. Meghal az ó ember és feltámad az új. Az ó ember halála és az új születése a régi világnak a végét és az újnak eljövételét jelenti. Felszabadulunk a régi világnak szolgaságából, megszűnik ez a világ uralkodó hatalom lenni reánk nézve és újjá lesz minden. A Krisztusban megújult lélek újjá teremti maga körül az egész világot: új célokkal, új munkákkal, új örömeikkel, új harcokkal, egyszóval új tartalommal tölti meg. Különösen János és Pál tesznek erről boldog bizonytságot, de Jézus nyilatkozatai között is találhatunk olyanokat,

amelyeket minden spirituálizálási szándék nélkül így értelmezhetünk.

Ennek dacára *az eschatologikus vég több és más mint egy immanens, individuális, pszichológiai folyamat*, amelyről csak azok tudnak, akiknek lelkében csöndesen vagy viharos megrázkódtatások árán végbe megy. A vég felülről, universálisan és kozmikus hatással tör be a világba, úgy, hogy mindenki látni fogja azt és az új világ nemcsak a világ új szemléletét, hanem tényleges, lényegbeli megújulását jelenti. Nem a világból való szabadulást, hanem a világgal való megszabadulást hoz. Nemcsak az Isten uralmának, hanem az Isten világának is a restitúciója; visszaállítása a bűneset előtti állapotnak. Az Írásban, nemcsak a Jelenések könyvében, hanem a synoptikusoknál is az eschatológiának ez a vonása nyomul előtérbe és János is, Pál is a teljes és végső megoldást ebben látják, ettől várják. Az egyénről-egyénre, lélekről-lélekre terjedő Krisztusuralom, az ezzel járó megítéltetés, világelmulás és világ-megújulás, nem maga az utolsó idő, hanem csak annak *a jele*, csak *előkészület* az Úrnak ama eljövendő napjára. A „már itt van“-nal szemben oly hatalmas erővel feszül a „még nincs itt“, hogy azok is, akik meghaltak a Krisztussal, szorongva várnak arra az időre, amikor Krisztus megjelen dicsőségben, amikor azokról, akik most Isten fiainak nevezetnek, nyilvánvalóvá lesz, hogy mivé lesznek. Új eget és új földet várnak, amelyben igazság lakozik.

Ha a bibliai vég helyére, amely felülről, váratlanul, universálisan és kozmikusán tör be ebbe a világba, egy pszichológiai folyamatot teszünk, ugyanazon nehézségekbe ütközünk, mintha át tesszük a véget a halál utánra, a másvilágra. Mert az Isten Igéjének bizonyossága szerint ez a világ és benne az ember soha sem tud megszabadulni a bűn és halál törvényének jármából. Akármilyen örvendetesen és diadalmasan növekszik is az örökre elválasztottak serege, ez a világ és benne az ember a bűn és halál meghatározottságában él. A bűn és halál nem esetleges járuléka e világ életének, tehát nem lehet ezt a világot, ezt az életet másként elgondolni, csak a bűn — halál vonala alatt. Ebből nemcsak az következik, hogy mindig lesznek, sokan lesznek, többen lesznek, akik Krisztust nem fogadják be, hanem az is, hogy maguk a választottak is állandóan a bűn és halál harcában szorongnak, fájdalmasan és félelmesen tapasztalják tagjaikban a bűn törvényét. Az ujjászületett ember nem megdicsőült ember, a permanens ítélet nem végítélet és e világ, akárhogyan szemlélem is, lényegében marad az, ami volt. És így mindig megoldatlan marad épen az a cél, amelyért a Kijelentés szerint felvöröslik az égen az Emberfiának a jele: Isten széltört világrendjének tökéletes helyreállítása, a restitúcio mundi, amely másképpen be nem következhetik, mintha e világ megszabadul a bűn és a rothadandóság rabságából.

Ezért az ígíretésnek hűségese ragaszkodnia kell a bibliai eschatológiához, amely radikálisan és véglegesen kitörli a világból a bűnt és annak minden hatalmát és ítéletesen, universálisan és kozmikusán helyreállítja az őt, Istentől rendelt állapotot. Csak is

a végnek ilyen szemlélete mellett tudjuk a halált és az új világnak már e világban tapasztalható letagadhatatlan jeleit a maguk igazi jelentősége szerint értékelni.

3. Végül hirdessük az eschatológiát annak a jelentőségének megfelelően, amellyel az Irásban és keresztyén reménységben bír.

Ez elsősorban azt jelenti, hogy az eschatológiát tervszerűen, rendszeresen illesszük az igehirdetésünkbe. Ha az eschatologia, mint a reménység tárgya, a Kijelentésnek nem esetleges, mellékes s így mellőzhető része, akkor nem lehet csak esetlegesen, mellékesen, incidentaliter, külső indokok alapján foglalkozni vele, mint tette az igehirdetés akkor, amikor csak apologetikus célzattal, külső indításokra, a szekták támadása elleni védekezés képen foglalkozott az eschatológiával. Lehet, sőt kell így is, ezért is hirdetni az Úr ama napját mindannyiszor, ahányszor felmerül ennek a szüksége. De ezenkívül, sőt ezt megelőzőleg tervszerűen, rendszeresen, nem külső kényszerből, hanem az Ige iránti engedelmességből be kell iktatni az eschatologia kérdéseit igehirdetési programunkba. Mint az Igének lényeges és ezért mellőzhetetlen üzenete jusson szóhoz igehirdetésünkben az eschatologia. Nemcsak egyes, önkényesen kikapott kérdéseivel, hanem a maga organikus egészében.

Jelentőségének megfelelően másodszor akkor foglal helyet az eschatologia igehirdetésünkben, ha nemcsak időnként jut szóhoz, hanem állandóan az eschatologia adja igehirdetésünk hátterét, atmoszféráját, alaptónusát. Ez nem azt jelenti, hogy mint a szektáknál, a fő, szinte egyetlen tárgya legyen az igehirdetésnek. Az az igehirdetés, amelyik csak az Úrnak ama nagy napjáról akar tudni, hiányos, csonka és betegesen egyoldalú. A Kijelentés nemcsak arról szól, ami ezután, az idők végén lesz, nemcsak az új égről és az új földről, hanem arról is, ami az időben, a földön van. Még az utolsó dolgokról szóló tanítása is követeléssé lesz: „milyennek kell lennetek néktek szent életben és kegyességben, akik várjátok az Isten napjának eljövetelét?” (II. Péter 3. 11–12). Igaz, hogy „nincsen itt maradandó városunk, hanem a jövődőt keressük” (Zsidókhoz írt levél 13. 14.), és nem ez a világ, hanem az örök élet a fontosabb. De ez és az, az itt és ott, a ma és a holnap egymással szorosan összefügg. Isten tulajdona ez a föld, erre küldötte el Fiát, itt állította fel a keresztet. Itt és most várnak reánk köteleességek itt és most kell elindulni a keskeny úton, itt és most kell résztvenni Isten és a Sátán harcában. Aki ezekről megfeledkezik, az szembekerül Isten félreérthetetlen akaratával és így a valósággal. A katedra alatt emberek ülnek, akiket nemcsak hitellenségük, hanem Isten akarata kötött ezernyi szállal ehhez a földhöz. Az igehirdetés célja nem lehet az, hogy feloldja azt, amit Isten kötött meg. Az eschatologia a végről nem mint mindennek pusztulásáról, hanem mint a nagy restitúcióról beszél és az igehirdetés erre akar előkészíteni.

Nem lehet és nem szabad, hogy az igehirdetés egyetlen tárgya az eschatologia, annak a tényei és kérdései legyenek. Eltorzulna

és megszegényedne ezáltal az igehirdetés. Mert a Szentírás egészéhez képest azok a részek, amelyek kifejezetten az utolsó dolgokról szólnak, aránylag csekély számuak. Nem is arról van szó, hogy csak eschatológiát predikáljunk. Azt követeljük, hogy az *igehirdetés minden kérdést az eschatologia világosságában szemléljen*. Másképpen félreérti, félremagyarázza, meghamisítja az Igét. Próbáljuk meg az eschatologikus részeket kihagyni és az Irást ezektől eltekintve szemlélni és magyarázni. Ő- és Újszövetséget megdöbbenően lélek- és életnélküli torzónak csonkul. Értelmetlenül és tehetetlenül állunk szemben még az olyan, az eschatológiával látszólag semmi, vagy jelentéktelen összefüggésben álló szentírási részekkel is, mint amilyen a Predikátor könyve, vagy a Jakab levele. Mi maradna nemcsak az Új-, hanem az Ószövetségből is, ha az eschatologia fénye nem világítaná be? Olyan élettelenül, olyan halálraváltan maradna ott, mint a vérét vesztett test. Egy halott, mozdulatlan világgá, egy befejezett multtá merevülne, amelynek a jelenhez és a jövőndőhöz nem lenne semmi köze. Mert *Istennek a Szentírásban kijelentett akarata egy eschatologikus jövőndőre irdnyul*.

Isten ezt a világot jónak és tökéletesnek teremtette. Tehát a rossz nem tartozik a teremtett világ lényegéhez, nem magától értetődő és nem is egy alacsonyabb fejlődési fok. A rossz az Isten akarata iránti engedetlenség folytán tört be a világba, a rossz Isten rendjének a megbontása. A Szentírás elejétől végig arról beszél, hogy Isten ennek a világnak a megzavart rendjét, vagyis a maga uralmát helyre akarja állítani. Minden, amit Isten tett, ennek a célnak a szolgálatában áll. Arra a végső leszámolásra készít elő, amikor Isten megszabadítja a világot, amely a teremtés jogán az ő tulajdona, abból a rabságból, melyből a világ és az ember a maga erején szabadulni képtelen. Ez az eschatologikus vonás, ez a jövőre várás, a jövőért élés: ez az örök advent a Szentírás legkarakterisztikusabb jellemzője, ez különbözteti meg a Szentírás világát minden más világtól a legradikálisabban. Ő- és Újszövetség egyformán erre tekint. „Kezdetben teremté Isten az eget és a földet“ — „Amen, bizony jövel Uram, Jézus“ — az Irásnak ez a két mondata, amellyel kezdődik és lezáródik, azt a kiindulási pontot és azt a befejező célt mutatja, ahonnan elindult és amerre halad az egész világ. E két pont között végbemenő kicsi és nagy események annak a harcnak a részletei, amelyet Isten a világ kezdetétől a világ végeztéig az ő országa diadaláért vív. Ábrahám elhívása, a Sinai törvényadás, a babiloni fogság, az Ige testtétele, a Szentlélek kitöltése, az utolsó napok eseményei épen úgy, mint a sareptai özvegy dolga, vagy Priscilla és Aquilla csöndes munkálkodása jelentőséget és értelmet mint ennek a nagy harcnak epizódja nyer.

Természetes, hogy az Irás kulcsa, az *élő Ige is egészen eschatologikus*. Jézusnak egész lénye, minden tanítása, egész élete értelmet az eljövendő végtől nyer. Legelső szavaival: „Betölt az

idő és elközeltett az Istennek országa“ — azonnal a végre irányítja a figyelmet. És utolsó szavaival is: „Meglátjátok az embernek Fiát ülni a hatalomnak jobbán és eljönni az ég felhőivel“ — erről a végről tesz tanubizonyosságot. Minden, amit Ő hozott, Ő követelt, Ő ígért, ettől a végtől nyer értelmet és jelentőséget. Ha tekintetünket elfordítjuk ettől a végtől, botránkozássá és bolondsággá lesz az evangélium, lehetetlen és reménytelen vállalkozássá a keresztyén élet.

Ebből szükségképpen következik, hogy annak a „keresztyén-ségnek, amely egészen és merőben és maradék nélkül nem eschatologia, egészen és merőben és maradék nélkül nincs köze a Krisztushoz“.¹ „Eschatologikus a predestináció, az elrendelés, az elhívás, a megigazítás, a megdicsőítés, mert minden arra a jövődőre néz, amely el van rejtve a Krisztussal Istenben.“² Az a keresztyénség, amelyet állandóan nem íz, nem biztat és nem int az eschatologikus végre tapadó reménység, menthetetlenül belevész a muló világba és az időbe. Mert hiányzik az a magaslat, ahonnét biztosan át tud tekinteni mindent, kialszik az a fény, amely helyes megvilágításban mutat mindent. Eschatologikus alapvetés nélkül nemcsak a keresztyén hittan, hanem az erkölcsstan is üres légvár. Még a tizparancsolatról elhiheti valaki, hogy a végnek reménysége nélkül is alapja lehet az emberi életnek, de a Hegyi beszéd minden követelése és minden ígérete kacagni való és felháborítóan ostoba rajongás szülöttje és szülője az Úr ama napjának reménysége nélkül.

Ezért az igehirdetés, amely valóban az Ige hirdetése akar lenni, azokat a szentírásí lokusokat is, amelyeknek látszólag nincsen köztük az eschatológiához, a végső dolgok világosságában szemléli. Mert munka és pihenés, jó és rossz, élet és halál, az egész élet és az egész világ: mind-mind a végsőre, az utolsóóra, Istennek ama nagy napjára mutat, amely a beteljesedést, minden ellenmondás és minden rejtély megoldását hozza. Nemcsak adventben, nemcsak husvétkor, nemcsak az esztendő utolsó napján és nemcsak a kimondottan eschatologikus lokusok kapcsán, hanem a legközönségesebb vasárnapon is az igehirdetésből valamiképpen ki kell csendülnie az utolsó idő trombitái harsogásának. Miképpen is szólhatna másképpen egy olyan igehirdetés, amelynek alapja az a meggyőződés, hogy „minden jelen csak az örök jövődőre, a so-várgott utolsó napra való tekintésben lesz méltó az élésre.“³ Minden nemzedék az utolsó időben él. Mert minden idő utolsó idő, mivel Isten akarata nem az időben, nem a történelemben, nem az egymásra következő eseményekben, hanem azokon felül és azok ellenére, mindig váratlanul és mindig ítéletesen, felülről tör be a mi világunkba.

A jelenések könyve nem véletlenül csuszott be a kanonba.

¹ K. Barth : Dogmatik. I. 1927. 298. l.

² Tavaszy : Református keresztyén dogmatika. 270. l.

³ K. Barth : Das Wort Gottes und die Theologie. 172. l.

Szükségképen, orgánikusan koronázza be az Írást. A mennyei Jeruzsálem visszaverődő fényében bomlik ki előttünk az egész Kijelentés igazi értelme. Ennélfogva az igehirdetésnek, amennyiben hűséges tolmácsolója akar lenni az Igének, az alapszíne, az életető levegője kell, hogy legyen a dicsőséges vég reménysége. Enélkül vagy a kétségbeesett pesszimizmus, vagy a felfuvalkodott kulturoptimizmus lesz az igehirdetés vezérszólama. És a példák világosan mutatják, hogy mind a kettő az igehirdetés csődjéhez vezet. Eschatologiai alapvetés nélkül nem lehet prédikálni. Lehet bölcsekedni, lehet morálizálni, de nem lehet Igét hirdetni.

Nem prédikálunk mindig eschatológiát. Hónapokon keresztül predikálhatunk úgy, hogy egyetlen közvetlenül az utolsó dolgokról szóló textust sem veszünk fel, sőt meg sem említjük a parúziát, a mennyei Jeruzsálemet. De egyetlen predikációnk sem nélkülözheti az eschatologikus alapvetést, predikálásunk állandóan eschatologikus kell, hogy legyen. Különböztetjük meg az evangéliumot, mert az Ige eschatologikus, mert Krisztus eschatologikus. Igehirdetésünket, bármi legyen is a közvetlen tárgya: akár az, amit a Krisztus tett értünk, tehát a váltság tényei, akár az, amit nekünk kell tenni, a családi élet, az imádság, a szociális feladatok vagy a lelki élet — az eschatologia határozza meg. Mert a mi és világunk minden kérdése, amikor Isten előtt szemléljük — az igehirdetésben pedig ez történik — eschatologikus megvilágítást nyer. Mert minden kérdésre a végső feleletet keressük. A végső feleletet pedig az eschatologia adja, mert benne záródnak le, általa oldatnak meg a kérdések. Ezt a végső, Isten kezében levő, a Kijelentésben nekünk tudtul adott megoldást kell az igehirdetésnek a lelkek elé állítania.

Igehirdetésünk ennek a követelménynek csak akkor tud megfelelni, ha az eschatológiát hűségesen, azaz a maga egészében, eredeti jelentésében, továbbá jelentőségének megfelelően, azaz rendszeresen, állandóan és alapvetően tolmácsolja.

Dr. Gönczy Lajos.